

A. HANS

DE SMOKKELAAR

L. OPDEBEEK - UITGEVER - ANTWERPEN

A. HANS.

De Smokkelaar

NIEUWE DRUK

L. OPDEBEEK — UITGEVER — ANTWERPEN

DE SMOKKELAAR

Ongeveer honderd jaren geleden waren de bewoners van ons land niet zoo gelukkig als nu. Verre vandaar! De Franschen speelden hier heer en meester. Hun keizer, Napoleon I — ge hebt wel van hem gehoord, — was baas in bijna alle landen van Europa.

Twee rijken echter had hij nog niet kunnen veroveren: Rusland en Engeland. Naar het eerste zond hij zijne legers, naar het tweede ging dit moeilijker.

Ge weet, Engeland vormt met Schotland een eiland. Om Engeland te bereiken, moesten Napoleons soldaten over zee en op zee waren de Engelschen juist de baas.

Keizer Napoleon bedacht iets anders.

Zooals ook nu, leefden de Engelschen toen hoofdzakelijk van den handel.

Napoleon verbood nu allen handel met Engeland. De Fransche, Vlaamsche, Hollandsche of Duitsche schepen mochten niet meer naar Engeland varen en de Britsche vaartuigen evenmin naar de rijken, welke onder Napoleons gezag stonden.

— Als de Engelschen geen handel kunnen drijven, worden ze arm en ellendig, dacht de keizer.

Maar ook in Napoleons landen lag de nering daardoor stil. Al spoedig heerschte er armoede.

De Engelschen bezaten vele kolonieën. De vreemde waren, als suiker en tabak, waren ten onzent niet meer te krijgen.

De keizer gelastte beetwortelen te zaaien en daaruit suiker te bereiden. Deze nijverheid is nu algemeen geworden en de boeren verdienen jaarlijks een schoon sommeke met het verbouwen van beetwortelen.

Toen echter wilde men van de vreemde suiker niet weten.

Velen smokkelden.

Engelsche schepen vaarden 's nachts tot bij onze kusten.

Met kleine booten brachten ze hunne goederen naar het land. Daar wachtten de smokkelaars. Ze namen de waren over, verstaken die onder het zand of in kelders en verkochten ze later.

Wee zoo de Fransche ambtenaars, de douaniers, die aan de kusten moesten waken, de smokkelaars betrapten! De overtreders van Napoleons harde wet werden zwaar gestraft. De verboden goederen werden in 't openbaar verbrand.

Zoo gingen dikwijls te Antwerpen op de Groenplaats — toen de place Bonaparte — voor duizenden en duizenden franken koloniale waren in de vlammen op.

Uit dien smokkeltijd volgt hier een verhaal.

* * *

Boer De Winter stond op een herfstavond van het jaar 1811 voor zijne hoeve, welke niet ver van de zee tusschen Sluis en Knocke, te midden van uitgestrekte akkers lag.

Hij telde ongeveer veertig jaren, was kloek gebouwd en bezat een innemend gelaat. Toch scheen het, alsof een droevige trek zijn voorhoofd overschaduwde. En ja, van tijd tot tijd fronste de boer zelfs de wenkbrauwen en mompelde hij eene verwensching. Geen wonder, zoo juist ontving hij de vreeselijke tijding, dat Gerard, zijn zoon, loten moest.

Loten! Wellicht trok hij een slecht nummer. Dan moest hij wegtrekken, ver weg, naar Spanje of naar Rusland en daar vechten voor den heerschzuchtigen keizer Napoleon.

Ach, er gingen zoo velen... maar zoo weinigen keerden terug.

De landbouwer sidderde als hij aan het lot van zijn zoon dacht: misschien eenzaam sterven, ver van huis.

Sterven voor eene edele zaak! Dat was schoon. In de pronkkamer hing de beeltenis van zijn broeder, die in den Boerenkrijg sneuvelde, die viel als een held tijdens de verdediging van zijn huis, zijn gezin tegen de woeste Jacobijnen!

Maar sterven in Spanje, in Rusland, als soldaat van een leger, dat slechts diende om de heerschzuchtige plannen van Napoleon uit te voeren. Neergeschoten worden door een Spanjaard of een Kozak, die zijn vaderland verdedigde tegen den overweldiger !

Ja, de boer was treurig gestemd op dezen avond.

Daar naderde een man.

— Goeden avond, baas de Winter, sprak hij eerbiedig.

— Goeden avond, Antoon, groette de landbouwer terug.

Wat voert u nog zoo laat naar mijn hof ?

— Een verzoek, baas, maar kan niemand ons hooren ?

— De hond zal ons niet verklappen, mijne kinderen zijn in huis en geen vreemdeling vertoeft in of rond mijne woning. Maar is uwe boodschap dan zoo geheimzinnig ?

— 't Is op te passen tegenwoordig. 't Krioelt van Fransche spionnen, hernam de man, die er als een eenvoudige daglooner uitzag.

— Ja en van Vlaamsche ook !

— Helaas, landgenooten heulen met den vreemdeling. Ge hebt gelijk. Maar laat ik met de zaak voor den dag komen.

— Ik luister ; ge hebt me nieuwsgierig gemaakt.

— Morgenavond moet er fel gesmokkeld worden.

— Een gevaarlijk werkje ! onderbrak de boer.

— Ik weet het, maar er is voor mij geen ander middel om aan den kost te geraken. En smokkelen brengt een goed loon op. Ieder koopt onze waren, want wie rookt liever hooi of gedroogde bladeren dan geurige tabak ? Wie verkiest niet de lekkere koffie boven dat bitter kostje, hetwelk de Franschen chicorei noemen ? En dan houdt elk van suiker in die koffie !

— Verboden waren en toch zijn ze te vinden, zoowel in de arme hutten als in de rijke woningen, sprak De Winter.

— Dank aan ons, smokkelaars. De Engelschen brengen ze naar de kust en wij vervoeren ze verder, ging de man, die wij als Antoon hoorden aanspreken, voort. Maar 't is

niet altijd gemakkelijk goede bergplaatsen te vinden. In de duinen hebben wij twee magazijnen gegraven. Die zitten vol. Voor morgenavond kunnen we onmogelijk nieuwe aanleggen. Dat vraagt veel tijd en we moeten het 's nachts in alle stilte doen. Morgenavond komt er een Engelsch schip. Dat mag niet lang in de nabijheid blijven, want de Fransche kruiser van het Zwyn loert er natuurlijk op. Al de goederen moeten wij dus lossen. Maar nu is de vraag, waar ze te brengen? Ik weet, dat ge onder uwe hoeve groote kelders hebt.

— Dat is zoo, zei de boer, vroeger stond hier een soort van slot of kasteel.

— Mogen wij onze waren in die kelders brengen? De Franschen zullen ze daar niet komen zoeken.

De Winter dacht even na.

— 't Is een gevaarlijk spel, antwoordde hij dan. Op smokkelen staat eene zware straf. En laat ik u toe, de waren op mijne hoeve te brengen, dan doe ik met u mee. Doch, ik wil uw verzoek inwilligen, op eene voorwaarde.

— Zeg maar op, wellicht zullen we het eens worden.

— Dezen middag ontving ik een brief, mij meldende, dat mijn zoon Gerard de volgende week moet loten; slecht nieuws, nietwaar?

— Zeer slecht, sprak Antoon. Gerard zou kunnen varen als mijn neef Willem, die ergens in Spanje begraven moet liggen. Natuurlijk als een hond in den grond gestoken. 't Zijn wreede tijden. Zijne moeder ligt doodziek van verdriet.

— Mijne vrouw zou ook krank worden van smarte, en daarom, Gerard mag geen soldaat worden.

— Ge weet, dat men korte wetten maakt met de deserteurs.

— De knecht van mijn buurman heeft dat maar al te jammerlijk ondervonden. Hij vluchtte al den Brugschen kant, werd in een bosch gegrepen en eenige dagen later doodgeschoten. Zoo handelt men met een jong leven. Maar Gerard moet weg vóór de loting. En gij kunt mij

helpen, Antoon. Breng hem morgenavond op de smokkelboot, die voert hem naar het schip en daarmee geraakt hij in Engeland, waar Napje (1) niets te vertellen heeft.

— Een goed plan... maar zal men u niet straffen in zijne plaats?

— Kan ik het helpen, als mijn zoon ontvlucht?

— Ja, maar de Franschen redeneeren niet veel.

— Er mag van komen wat er wil! Een vader kan zich opofferen voor zijn kind. Doe wat ik u vraag en gij en uwe maten kunnen over mijne kelders beschikken.

— Afsproken! Zorg, dat uw zoon morgenavond om tien ure in 't Hazegras is. En de goederen zullen rond een, misschien twee ure hier zijn.

— Opperbest!

De mannen spraken nog een wijle. Dan vertrok Antoon en de boer ging in zijne woning.

* * *

Daar binnen zaten de huisgenooten droevig bijeen. De boerin weende. Zij ook dacht aan het lot, dat haren geliefden zoon boven 't hoofd hing.

Gerard, een flink jongeling, frisch en welgebouwd, deed al het mogelijke om zijne moeder te troosten.

— Ik kan er immers nog uitloten, sprak hij hoopvol. Niet ieder moet soldaat worden.

— Ach, die kans is zoo gering. En mijn voorgevoel zegt me reeds, dat ge een slecht nummer zult trekken.

— Welnu, uw voorgevoel bedriegt u toch, zei de boer, die op dit oogenblik in de kamer kwam. Kom, kleintjes, sprak hij vriendelijk tot de jonge kinderen, zegt vader en moeder goeden nacht, 't is hoog tijd om te gaan slapen.

Bedroefd zochten de twee knaapjes en het meisje hunne legerstee op, bedroefd, omdat hunne moeder weende en hun groote broer misschien ver wegtrekken zou.

— Ziezoo, hernam De Winter, nu kunnen we vrijuit

(1) Aldus werd Napoleon veel langs de kust genoemd.

spreken. Kleine potjes hebben ook ooren en een kind weet niet wat het zeggen of zwijgen moet.

Nieuwsgierig blikten de boerin en de zoon den landbouwer aan.

— Gerard gaat niet loten.

— Niet? vroeg moeder blijde. Wat is er dan toch gebeurd? Is Napoleon....

— Napoleon is nog dezelfde, viel De Winter in. En op hoe meer jongelingen hij zijne klauw leggen kan, hoe liever. Maar Gerard krijgt hij niet. Houd u morgenavond gereed voor eene reis naar Engeland, mijn jongen.

Nu vertelde de boer zijne afspraak met Antoon, den smokkelaar. Van de kelders zweeg hij echter. Hij wilde zijne vrouw niet ongerust maken. En morgennacht zou hij die zaak ook wel geheim houden.

— Toch moet ik u verliezen! kloeg de vrouw. Maar gelukkig gaat ge niet naar het slagveld.

— We zullen hopen, dat de scheiding kort zij. Gestrenge heeren regeeren niet lang en Napoleons troon zal ook wel eens omver gestooten worden. Dan is 't vaderland weer vrij en Gerard kan ongevreesd terugkeeren.

— Maar vader, dan ben ik een deserteur! riep de jongeling.

— Op en top! Beter deserteur, dan ergens in Rusland of Spanje achter een haagkant te liggen sterven. Als 't vaderland ons ten strijde roept, dan staan wij in de eerste rij! Maar waarom ge als kanonnenvleesch zoudt dienen voor de zoon van een Corsicaanschen advocaat, een bekwamen krijgsman, 'k beken het, maar toch onzen wettigen meester niet, waarom ge, zeg ik, u voor hem moet opofferen, begrijp ik niet. Willen de Franschen vechten, dat ze het dan met Fransche jongelieden doen. Maar wij zijn niet zoo heerschzuchtig, om in Rusland of in Spanje den baas te spelen. Ieder volk zijn eigen rijk. Dus moeder, maak Gerards koffer maar gereed. En jongen, spreek morgen tegen niemand een enkel woord van uwe reis, want 't is of de spionnen uit den grond opschieten.

— Wees gerust, vader, ik zal zwijgen als een graf.

* * *

't Was de avond van den volgenden dag.

Gerard omarmde zijne moeder. Hij stond gereed zijn huis te verlaten. Voor hoe lang? Wie zou het zeggen?

Vrouw De Winter hield haren zoon omkneld, niet in staat één woord te uiten.

Het brekend moederharte wilde wel spreken... maar het kon niet.

— We moeten gaan, 't is tijd, zei de boer, die, ofschoon zelf diep ontroerd, zich sterk wilde toonen.

Zachtkens scheidde hij moeder en zoon.

— En de broerkens, ons klein Grietje! vroeg Gerard, wien de tranen over de wangen biggelden.

— Ge hebt hen in hunnen slaap gekust. Werkelijk, ze mogen niets weten. 't Is hard, mijn jongen, maar we moeten verstandig zijn.

Nog eene laatste omhelzing, een laatste kus... de zoon ging... de moeder viel snikkend in een zetel. Vader bracht Gerard weg.

't Duurde niet lang of ze bereikten het Hazegras.

— We kunnen niet over de schorren, zei de boer. 't Is hoog water. We zullen langs den dijk gaan. In een omme-zientje zijn we aan het duin.

Een kreet als van eene zeemeeuw verbrak de stilte. 't Was het sein van den smokkelaar.

— Antoon is op zijn post, sprak De Winter.

Weldra stonden zij voor den man. Er werd weinig gesproken.

— De mannen wachten ginds, fluisterde de smokkelaar. Ge kunt hen natuurlijk allen vertrouwen.

De nachtelijke wandelaars stapten door de duinen. Daar doemden een zestal gestalten op.

— Allen hier? vroeg Antoon, die de aanvoerder scheen, op doffen toon.

— Ja, klonk het kort.

— En de schildwachten?

— Waken!

— En Gijs?

— Ziet uit naar den Engelschman.

— Alabonheur! zooals de Franschman zegt. We moeten dus op Gijs wachten, hernam Antoon.

De bedoelde verscheen weldra.

— Zie in de richting van Westkappel, vertelde hij. Hij is er.

Allen, behalve den boer en zijn zoon, ontdekten op zee een flauw schijnsel.

— Ontsteek licht! gebood Antoon.

Een der mannen haalde eene lantaarn van onder zijn frak en deed ze branden.

't Licht kon alleen van den zeekant gezien worden. Dit was het sein, om aan de zeelieden de plaats aan te duiden, waar de smokkelaars hen verwachtten.

Antoon liep het duin af en legde zich met 't oor op het strand.

Een kwartier later keerde hij terug.

— De booten naderen, zei hij. We zullen naar beneden gaan.

Het schip zelf moest verre van 't land blijven; anders ware het op het zand gestooten. De schepelingen brachten nu de goederen in kleine booten, welke met hoog water door de vaargeulen tusschen de banken heen konden. Herhaaldelijk voeren zij over en weer.

Spoedig kwam de eerste boot aan.

Antoon sprak eene wijle met een der zeelieden.

Dan keerde hij terug naar boer De Winter en Gerard, die alles nieuwsgierig aanschouwd hadden.

— De Engelschman wil uw zoon meenemen, zei de smokkelaar. Kom Gerard, ge hebt geene waterlaarzen aan, ik zal u op mijn rug naar de boot dragen.

Vader ontroerde; 't afscheid was daar. Lang mocht het niet duren, want Antoon hernam:

Daar doemden een zestal gestalten op.

— We hebben geen tijd te verliezen. De goederen moeten vóór twee uur geborgen zijn.

Eene innige omhelzing, een stevige handdruk.... en de vader zag zijn zoon in de duisternis verdwijnen. Een kwartier later kwam Antoon weer, met onder elken arm een baaltje koffie.

— De Franschen kunnen naar hem fluiten, zei hij voo-

lijk. Baas De Winter, keer nu naar huis terug en slaap eenige uren. Ik zal dan wel tegen het raam van uw venster tikken.

Met een zwaar gemoed besteed de landman het duin. Nog even zag hij om, maar niets kon hij onderscheiden. Op 't Engelsche vaartuig waren alle lichten gedoofd, uit vrees voor de Fransche douaniers.

Terwijl de booten naar het schip voeren om nieuwe goederen, droegen de smokkelaars de reeds gelande voorloopig naar het duin. Ze repten zich, wat ze konden. Aan het gevaar dachten ze niet. Immers ze vertrouwden volkomen op de uitgezette schildwachten.

Rond middernacht lagen alle waren op 't land. De booten keerden terug en 't Engelsche schip lichtte 't anker, om spoedig volle zee te kiezen, waar het buiten 't bereik der Fransche kruisers was.

Thans moesten alle zakken en kisten naar De Winters hoeve vervoerd worden. Nu ook was oppassen de wet.

Niemand der smokkelaars zag den man, die zich snel van een duintop glijden liet en dan wegrende, als zat hem een doodsvijand op de hielen. Zelfs de wachters bespeurden den verrader niet.

Boer De Winter had zijne vrouw nog in den zetel gevonden. De arme moeder dacht aan geen rust....

Toch liet ze zich bewegen haar bed op te zoeken, nadat haar echtgenoot haar verteld had, dat Gerard veilig aan boord was.

De landbouwer look evenmin een oog. Zijne gedachten waren ook bij het kind, dat in ballingschap verkeerde.

Eenige uren kropen voorbij.

Eensklaps vernamen de echtelieden een zacht getik op het raam.

— Wat nu ? riep de boerin. Zou Gerard daar terug zijn ?

— Stel u gerust. 't Is Antoon. Hij komt mij zeggen, dat het schip veilig en wel vertrokken is. Ik zal even naar buiten gaan, antwoordde de boer.

Hij schoot eenige kleeren aan en verliet de woning.

— De goederen zijn hier, fluisterde Antoon. Nu nog vlug ze weggeborgen en wij hebben een schoon sommetje verdiend!

— Verraad, verraad! klonk het plotseling.

Antoon en zijne gezellen stoven heen, alle smokkelwaren in den brand latende.

De Winter beefde.

Daar werd hij omringd door douaniers en soldaten.

— Ha! riep de aanvoerder der bende, dat hadt ge niet verwacht, nietwaar?

— Waarvan beschuldigt gij mij? vroeg de landman, zich geheel van zijn schrik herstellende.

— Moet ik u dat nog zeggen? Of denkt ge, dat wij zulke ezels zijn als gij en uwe landgenooten? Vraag het aan de balen en kisten, wat ge misdaan hebt.

— Die goederen behooren mij niet toe. Ik lag te bed, toen er geklopt werd. Ik kwam buiten en vond hier de smokkelaars. Ze vroegen of ze die waren in mijne kelders mochten leggen. Maar 's keizers wetten verbieden mij dat; 'k weet het maar al te wel.

De Winter vertelde dit op bedaarden toon.

— Gij den boer gelooven kunt... ik hem goed ken... hij veel bij den maire van Sluis komt... hij een goed man is, viel een Fransche douanier in.

De aanvoerder aarzelde. De beweringen van den boer schenen hem nog al overtuigend toe.

— Welnu, sprak hij eindelijk, ik zal u niet gevangen nemen. Maar twee soldaten moeten uwe hoeve bewaken, om u te beletten te ontsnappen. De overheid kan morgen eene beslissing nemen.

— Ik zal rustig de uitspraak der overheid afwachten, antwoordde De Winter.

— Rustig of onrustig, dat blijft voor mij 't zelfde. Ik doe mijn plicht. Als 't vonnis u maar niet tegenvalt! In naam der wet, eisch ik, dat ge ons een wagen met een paard leent, om die verboden waar mee te voeren. Dan vertrekken wij, uitgezonderd Louis en Remy, die met hun

leven borg staan voor dezen verdachte, sprak de bevelhebber.

De Winter moest natuurlijk gehoorzamen.

Geruimen tijd later rolde de wagen den weg naar Sluis op. De soldaten omringden het voertuig en de douaniers keerden naar hun post terug.

— Kom in huis, noodigde de landbouwer, ik zal bij u zitten, want alle lust tot slapen is voorbij. Sta mij toe, even mijne vrouw gerust te stellen.

De boerin verschrok hevig, toen haar echtgenoot haar nu de geheele waarheid mededeelde.

— Wees gerust, fluisterde hij, alles zal goed afloopen. En Gerard is weg, dat is 't voornaamste.

Dan maakte hij haar duidelijk, welke rol ze spelen moest tegen de Franschen en keerde vervolgens naar de woonkamer terug.

Treurig verliep de nacht.

De smokkelaars waren den dans ontsprongen.

Maar wat was er eigenlijk gebeurd?

Een inwoner van het dorpje Retranchement, om de kleur van zijn hoofdhaar en de sluwheid van zijn gemoed, nooit anders genoemd dan «de roode vos», speelde voor spion.

Reeds lang vermoedde hij, dat er in het Hazegras gesmokkeld werd en hij begreep, dat Antoon in die zaak gemoeid was. Toen hij dezen avond den daglooner zijne hut zag verlaten, volgde hij hem, natuurlijk wel zorgende, dat de smokkelaar er niets van bespeurde.

Hij zag dan, hoe de waren aan land gebracht werden. Van Gerards vertrek echter bemerkte hij niets, want de verspieder bleef in het duin, daar hij zich op 't strand niet durfde wagen.

Dan wilde hij nog weten, waar men de waren steken zou.

Toen hij nu herhaaldelijk De Winters naam vernam en den boer zelf in het Hazegras gezien had, begreep de roode vos wel, dat de hoeve van den landbouwer de aangeduide bergplaats moest zijn.

Vlug als de wind snelde hij naar Knocke.

Eer de goederen allen geland en verder naar de hofstede vervoerd waren, kon hij de douaniers waarschuwen.

We zagen, dat zijn toeleg gelukte, maar slechts gedeeltelijk. Immers de smokkelaars ontsnapten.

* * *

— Alles zal goed afloopen, had de boer tot zijn vrouw gezegd, om haar gerust te stellen.

Maar neen, de zaak liep zeer slecht af.

De roode vos beweerde bij hoog en bij laag, dat hij den boer en zijn zoon in het duin gezien had. Gerard was nu verdwenen. Natuurlijk had deze met de smokkelaars de vlucht genomen, toen de douaniers hen overvielen. En dan de smokkelwaar op de hoeve! Als de sluikers niet verzekerd geweest waren, dat ze den landbouwer konden vertrouwen, zouden ze niet onvoorbereid met de goederen op zijn hof gekomen zijn.

En de overheid besliste, dat De Winter schuldig was als medeplichtige van smokkelarij.

Dat kwaad moest met alle geweld tegengegaan worden. De Keizer wilde het en zijn wenk was reeds eene wet voor zijne ambtenaren.

De Winter moest zijne hoeve verlaten. Landerijen, stallen, schuur, huis, landbouwgereedschap, het vee, alles werd aangeslagen en verkocht ten voordeele van den staat.

De arme boer moest met zijn gezin eene kleine hut betrekken en zijn kost verdienen als een daglooner..

— En dan moogt ge van geluk spreken, dat ge uwe vrijheid nog behoudt! zei de rechter. Wij zijn zeer goedertierend jegens u. Maar zorg, dat over eene maand uw zoon op zijn post is, anders houden we u als gijzelaar. 's Keizers wetten dulden geen verzet.

Niet ver van zijne oude hofstede stond de hut, waar De Winter en zijne familie nu woonden.

Slechts het noodzakelijkste huisraad was hun gelaten.

Maar de winter stond voor de deur. En waarvan zou het gezin leven?

— En ik, vroeger een van de rijkste boeren van het land, moet thans daarover bekommerd zijn! kloeg De Winter bij zich zelve, toen hij op zekeren avond van Sluis huiswaarts keerde.

Hij was naar het stedeke geweest om daar werk te zoeken; helaas! vruchteloos had hij zich aangeboden voor huisknecht, boodschapper en dergelijke karweien.

Niemand kon hem gebruiken. Wie vroeger twee knechten hield, verrichtte nu zelf zijn werk. De tijden waren slecht. Napoleon's harde wetten en willekeurige besluiten brachten menigen rijke tot den bedelstaf.

— Goeden avond, baas De Winter, klonk plotseling eene stem.

De boer zag verrast op.

— Antoon! riep hij, den smokkelaar herkende.

Sinds dien noodlottigen nacht hadden beide mannen elkaar nog niet weergezien.

— Ge loopt zoo met het hoofd naar den grond, hernam Antoon.

— Ik heb er waarlijk wel reden voor. Mijn eerste smokkelwerk kwam mij duur te staan.

— Maar uw zoon is toch veilig.

— Hebt ge wat van hem gehoord? vroeg de boer snel.

— Ja, door den schipper, die hem meenam. Hij is in dienst bij een landbouwer nabij Gravesend. Hij stelt het goed en zal met de eerste, de beste gelegenheid een brief medegeven.

— Dat is inderdaad goed nieuws. En waar hebt ge dien schipper gesproken?

— Te Vlissingen. De zeeman kwam onder Fransche vlag daar binnen. Hij liet mij door een zijner mannen ontbieden en vroeg, waarom wij niet meer smokkelden. Ik vertelde alles en zei, dat we ons eenigen tijd moeten stilhouden.

— Eenigen tijd? herhaalde de boer op vragenden toon.

— Zeker. 't Is nu al bijna vier weken geleden, dat mislukt smokkelpartijtje. We zullen weldra weer beginnen.

— Nog smokkelen?

— En wat anders? In de lange winternachten gaat dat opperbest. Maar eerst moet de roode vos weg. Die verrader heeft uw ongeluk op zijn geweten.

— Die fielt! Een Vlaming!

— Ho, er loopen meer zulke landgenooten.

— En wat wilt ge met hem doen?

— Eerst dacht ik er over, hem bij zijne roode haren te trekken en in de zee te slingeren. Maar dan heb ik een moord op mijn geweten en dat wil ik niet. Al noemen de Franschen ons brigands, toch beschouw ik mij zelf nog als een eerlijk mensch. De Franschen hebben het recht niet, hier den baas te spelen en ons te beletten koffie met suiker te drinken of eene goede pijp tabak te rooken. Ik wil dus geene misdaad plegen; evenwel, de roode vos met zijn valsch gezicht moet uit den weg.

— Maar hoe?

— Ik heb een goed plan. We zullen den verrader naar Engeland zenden of nog beter naar Amerika. De schipper, Jones, kan hem overdoen aan een Amerikaansch vaartuig en dan zijn wij hem hier kwijt.

— Dat ware niet slecht. Maar hij is zoo glad als een paling, hoe zult ge hem te pakken krijgen?

— Zit hij eenmaal tusschen mijne vingers, hij zal er niet van tusschen glijden, al is zijn lijf dan ook lenig als dat van eene slang. Laat dat zaakje maar aan mij over! Binnenkort zit de roode vos ver van hier. Maar, baas De Winter....

— Noem mij geen baas meer! Ginds staat mijne hoeve eenzaam en verlaten, maar moest ik mijn eigen deuren ontsluiten, ik kreeg den kogel.

— Uwe hofstede is verzegeld. Niemand wil er geld voor bieden. Ik weet het. Het land ligt daar renteloos.

— En ik heb intusschen geen middelen om mijn gezin

te onderhouden. 'k Ben naar Sluis geweest om werk te zoeken, maar er is niets te krijgen.

— Wat, zoudt ge knecht of boodschapper of zoo iets willen worden?

— Mijne vrouw en arme kinderkens moeten toch eten.

— Er is geld genoeg te verdienen. Word smokkelaar, zooals ik.

— Smokkelaar?

— En waarom niet? Omdat dat zaakje toen mislukte? De beste schipper verliest al eens zijn koers. Ge hebt beenen, ge kunt vluchten. De roode vos weet zeer wel, dat ik van de partij was, maar nog wandel ik vrij. Napoleon, ondanks zijn willekeur, heeft eene rechtbank ingesteld, welke toch nog naar bewijzen vraagt.

— En ik dan?

— De smokkelwaar lag op uw hof. Ge hebt bovendien zelf bekend, dat ge aan de kust waart.

— Maar toch niet dat ik mee smokkelde!

— Ware dat bewezen, ge zoudt wel achter de grendels gestoken zijn. Doe wat ik u zeg! Kom in onzen bond en ge verdient geld als water. Als Napoleon's troon omvergedonderd ligt, zijt ge weer rijk genoeg om boer te worden.

— Mijne vrouw en kinderen?

— Die heb ik ook en bijna alle smokkelaars. Och! die douaniers zijn zoo gemakkelijk te misleiden.

Zoo sprekende, wandelden beide mannen voort.

De Winter zag zijne hut.

— Ik zal er nog eens over denken, zei hij.

— Doe dat! Ik zal uw besluit dan wel hooren.

Toen beiden wilden scheiden, zagen ze den rooden vos op den binnenweg.

— Hei! riep Antoon. Ruikt ge weer wild? Ventje, ik heb u gezegd, dat ge niet in mijn vaarwater moet komen. Menschen, die hun eigen volk voor wat geld verkoopen aan de Franschen, moeten geschuwd worden.

De vos was woedend over deze woorden.

— Wacht ! bromde hij binnensmonds, ik zal u wel krijgen ! De wraak blijft niet uit.

— Maak maar rap, dat ge weg komt ! hernam Antoon. Ge weet, men spant strikken voor de vossen.

De verspieder liet het zich geen tweemaal zeggen. Sluw was hij, maar niet moedig en zonder douaniers of soldaten ontmoette hij Antoon 't liefst niet.

— Zie hem loopen ! zei de smokkelaar. Maar hij zal niet veel voetstappen meer in ons duin drukken. Hij ook gaat op reis over zee. Nu, baas De Winter, tot later.

De boer groette terug en trad zijne hut binnen.

Zijne vrouw scheen in die enkele weken veel verouderd. Diepe smarte kwelde haar dag en nacht en toch deed ze haar best, om tegen hare huisgenooten opgewekt te zijn.

De tijding van Gerard werd met vreugde ontvangen.

— Ik wilde, dat ik hem eens zien kon, zei moeder. Hoe zou hij daar leven ? Wat zou hij moeten doen ?

Zoo stelde het bezorgde moederhart wel honderd vragen, welke echter vooreerst onbeantwoord bleven.

De landbouwer dacht er sterk over na, Antoons raad te volgen en smokkelaar te worden. Hij gevoelde een hevigen wrok tegen het Fransch bestuur, dat hem tot den bedelstaf bracht.

* * *

De roode vos, eigenlijk Andries Bouk, zat in zijne ellendige hut, aan 't eind van 't dorpje Retranchement.

Zijn gelaat was afstootend en zijne kleine oogen getuigden van sluwheid. Zijne roode haren hingen sluik over het voorhoofd en vielen langs achter wanordelijk in den hals.

De roode vos was misschien dertig jaren oud. Vroeger liep hij langs het strand als een ellendige zeeschuimer. Ge- raakte er een schip op de zandbanken en sloeg dit uiteen, dan was Andries Bouk er vlug bij, niet om de ongelukkige drenkelingen te redden van een wissen dood, maar om de

drijvende of aan land gespoelde kisten, zakken en balen te rooven. Vond hij het lijk van een schipbreukeling, dan voelde hij in de zakken naar geld en sneed hij de vingers met de ringen af; kortom, hij bedreef allerlei schurkenstreken.

Nu, met de komst der Franschen, had hij een ander baantje.

Hij bespiedde de smokkelaars en verried ze aan de douaniers. Ook maakte hij jacht op deserteurs en leverde de ongelukkigen aan de Franschen over. En dat alles voor eene handvol bloedgeld!

En nu zat de schelm in zijne hut; zeker beraamde hij weer kwaad.

Een jongen van een jaar of dertien kwam binnen.

— Wat moet ge hier? vroeg Andries.

— Zijt gij de roode vos?

— Zeg, leelijk mormel, wilt ge dien scheldnaam voor u houden! Ik heet Andries Bouk. De brigands noemen mij 'de vos. Maar de Franschen zullen al die misdadigers ophangen of doodschieten. Doch wat komt ge nu eigenlijk doen?

— Geld verdienen.

— Wat zegt ge? Ik ben niet rijk genoeg om knechten te houden.

— Ik kom mij ook niet als knecht verhuren. Ik wandel veel liever langs het strand. Maar verklapt gij de smokkelaars niet bij de Franschen?

— Ja. Kent gij de smokkelaars? Hun naam? Rap!

— Dat zoudt ge wel willen. Maar dat gaat zoo maar niet, hoor! Als ik die gasten bij de Franschen aanklaag, krijg ik ook geld, zoowel als gij. Maar ongelukkiglijk weet ik den weg niet goed. Daarom kom ik bij u. Voor twee livres wil ik u alles vertellen.

— Laat hooren dan! Ge zult het geld krijgen.

— Eerst het geld, zei de jongen, die boter bij de visch wilde.

— En als ge mij maar wat op de mouw spelt? vroeg de vos.

— O, als ge mij niet gelooven wilt, desnoods zal ik de douaniers zelf ook wel vinden. Ze zullen meer dan twee livres betalen.

De knaap deed eene beweging alsof hij vertrekken wilde.

— Neen, neen, blijf! riep Andries. Ik zal u nu een livre geven en de andere krijgt ge later.

— Nu allebei of ik ben weg ! Ge moet seffens beslissen.

— Nu, hier dan.

De vos betaalde den knaap twee zilverstukjes.

— Kent ge Antoon van Knocke ? vroeg de knaap.

— Ja. Hij is de grootste smokkelaar van het land.

— Welnu, dezen avond komt hij met drie maten in het Hazegras bijeen, om een plan te bespreken.

— Hoe weet gij het ?

— Dezen middag moest ik voor boer Dekker wat in den stal doen. De knecht van Dekker, ook een smokkelaar, fluisterde met Antoon, die zoogenaamd als bedelaar op het hof kwam. Ze vermoedden niet, dat ik in den stal was. Zij stonden bij de deur. En ik kon goed hooren, dat ze afspraken vanavond om tien ure met nog eenige gasten in het Hazegras te vergaderen en daar een nieuw smokkelplan te overleggen.

— Laat ons in de herberg van Mie gaan, zei Dekkers knecht. 't Is zoo koud buiten.

— Neen, sprak Antoon, niet in de herberg. Ik weet niet zeker, of we Mie wel kunnen vertrouwen. Is het te koud, dan kruipen wij in den stal van Peer, den schaper. Die staat nu toch verlaten.

De roode vos had belangstellend naar deze mededeeling geluisterd.

Vergenoegd wreef hij in zijne handen, zoodat zijne lange vingers kraakten.

— Om tien ure ? zei hij. Wel, 't is nu zeven. Ik heb nog tijd. Maar toch zal ik onmiddellijk vertrekken. Beter te vroeg dan te laat. Wie weet wat ik hoor ! En gij, jongen, mondje toe, niet waar ?

— Natuurlijk ! Moest Antoon of Dekkers knecht weten, wat ik hier uitvoerde, ze sloegen me wel dood.

— En als ge nog zulk nieuws weet, twee livres zijn er altijd te verdienen !

— Ik zal mijn best doen. Gaat ge mee ? We kunnen een eindje denzelfden weg gaan.

— Ik moet eerst nog wat eten. Dat kan eene lange reis worden. Wilt ge even wachten?

— Als 't maar niet te lang duurt.

— Vijf minuutjes.

De vijf minuutjes werden er wel tien, maar toen stapten de wandelaars toch op.

— We gaan door dit binnenwegje, zei de vos. De menschen moeten mij niet zien. Voorzichtigheid schaadt nooit.

De man en de knaap verdwenen in de duisternis.

* * *

Rond negen ure begaven Antoon en drie andere smokkelaars zich naar het Hazegras.

— Als hij nu maar bijten wil, zei de eerste.

— Vrees daarvoor niet, antwoordde een der gezellen. Hij denkt, dat er wat te verdienen is.

— Als ons plan lukt, zijn we hem kwijt. Die kerel is te gevaarlijk voor ons. Hij kent de streek opperbest.

— Ik heb de beste hoop, dat ons zaakje gelukken zal. Dolf zal wel goed zijne boodschap gedaan hebben.

— De jongen is zoo slim als de roode vos zelf.

't Is noodig, een woordje uitleg te geven. De lezer weet reeds, dat Antoon een plan zou ontwerpen, om Andries Bouk naar Engeland te vervoeren. Hij had besloten daarvoor list te gebruiken. De knaap, dien we in de woning van den rooden vos zagen, was zijn werktuig.

De samenkomst in het Hazegras, zoogenaamd eene smokkelpartij te beramen, diende alleen om den spion een strik te spannen.

De vier mannen kwamen bij den verlaten stal van den schaper.

Dolf, de slimme knaap, was er reeds. Hij had een eind weegs den rooden vos vergezeld, hem dan verlaten om langs een ander paadje naar deze plaats te hollen.

— Welnu? vroeg Antoon.

— Hij is hier al, fluisterde de jongen.

— Is 't waar? hernam de ander met blijde verrassing.

— Ik heb zijn lang lijf daar juist langs het duin zien glijden.

— Opgepast dan ; in een oogenblik zal hij herwaarts sluipen en dan is het : vos, ik heb u. We moeten nu goed onze rol spelen en doen of we over smokkelen spreken. Ik begin.

En zeer luid zei Antoon :

— Dus, mannen, we zullen weer een kansje wagen, nietwaar ?

Een zacht geritsel daarbuiten ontging den smokkelaars niet.

— 't Wordt tijd, dat we weer eens wat verdienen ! riep een ander.

— Spreek wat zachter, viel een derde in.

Ze hoorden den vos nog meer naderen.

Eensklaps sprong Antoon naar buiten.

— Ah, gij lage spion, gij sluwe vos, dat is buiten uwe rekening, nietwaar ! spotte hij, den verrader bij den kraag grijpende.

Zijne kameraden kwamen hem ter hulp, want Andries Bouk wilde zich verdedigen.

Weldra zag hij in, dat zijn tegenstand niet baten zou. Daarom besloot hij voor sukkelaar te spelen.

— Ach ! mannen, smeekte hij, doe mij geen kwaad. Doodt mij niet !

— Stel u gerust, sprak Antoon. Al hebt ge een eindeke koord rond uwen langen hals ook dubbel en dwars verdiend, wij zullen u toch genadig wezen. Maar ge moet zeer gewillig zijn.

— Wat gaat ge met mij doen ?

— Dat zult ge wel ondervinden. Allereerst een strop om uw nek slaan, om u bij den eersten kreet het ademhalen te beletten. Zijt ge echter koest als een hondje, dan moet ge voor uw leven niet vreezen.

De smokkelaars begaven zich met hunnen gevangene naar het strand.

— Ach! verdrink me niet! smeekte de spion, over al zijne leden bevende.

— Stil maar, antwoordde Antoon. We zijn geen moordenaars. Gij hebt misschien wel eens een drenkeling gedood, om hem uit te plunderen, maar wij zijn edeler; een lage verrader kan dat echter niet begrijpen.

— Zeg, vos, ik zal mij met uwe twee livres eens goed vermaken! spotte Dolf.

— Ge hebt mij in een valstrik gelokt! riep Andries Bouk met machteloze woede.

— Gij zoudt dat niet durven, hernam de jongen. Daarvoor zijt gij te braaf!

Twee mannen pakten nu den gevangene op en droegen hem in eene boot.

— 't Is jammer, dat het donker is. Anders kondt ge nog eens een laatsten blik op uwe woonstreek werpen, sprak Antoon. Ge moet weten, dat ge vanavond op reis gaat naar Engeland.

Wat schrok de verspieder! Alles was hem nu duidelijk.

Hij kermde en bad en smeekte, maar alles was nutteloos.

Antoon en de anderen stapten ook in het schuitje. Alleen Dolf bleef aan den oever.

Een half uur later keerden de smokkelaars terug.

— Hij is weg! juichte Antoon. Nu moeten we dien schelm niet meer vreezen. De Franschen hebben een spion minder en wij gevoelen ons veiliger.

— Naar Engeland? vroeg de knaap.

— En van daar zal kapitein Jones hem wel op een Amerikaansch schip stoppen. Als wij hem maar kwijt zijn, dat is 't voornaamste. En nu, mannen, naar de herberg van Mie. Wij hebben nog belangrijke zaken te verhandelen.

Wat de smokkelaars bespraken, zullen we weldra vernemen.

De verdwijning van Andries Bouk verwekte nogal opschudding. Niemand wist eenig nieuws van hem te geven,

behalve natuurlijk Antoon en zijne gezellen ; maar die zwegen als een graf.

De Franschen zochten, of ze ook ergens het lijk van hun spion konden vinden. Ze verdachten wel de smokkelaars, maar waren niet in staat, een enkel bewijs aan te voeren.

De bevolking betreurde de verdwijning van den verspieder niet.

Schipper Jones zorgde werkelijk, dat Andries Bouk naar Amerika gevoerd werd.

Twee dagen later vertelde boer Dewinter aan Antoon, dat hij deel wilde maken van den smokkelbond.

De arme man had nogmaals werk gezocht, echter weer te vergeefs.

— Ik moet toch den kost verdienen voor mijn gezin, dacht de geruïneerde landbouwer.

— Ge doet wel, antwoordde Antoon. Kom dezen avond in de herberg van Mie Verplancke, ik zal u voorstellen aan de kameraden. We hebben juist onze laatste bijeenkomst voor de groote smokkelpartij, welke op til is.

— Ik zal er zijn, beloofde Dewinter.

Dit kort gesprek was in het duin gevoerd. De boer keerde naar zijne hut terug.

Vrouw Dewinter mijmerde :

— Mijn man smokkelaar worden, zei ze bij zich zelve, ach ! mijn hart beeft bij die gedachte. Ja, ik weet wel, 't valt ons, vrijheidslievend visschervolks, hard, den nek te buigen en aan vreemde, onrechtvaardige wetten te gehoorzamen, maar men kan nu eenmaal geen ijzer met handen breken. Smokkelen is gevaarlijk. En mijn echtgenoot, die niet gewoon is op zee te zijn, die dit stieltje nooit uitgeoefend heeft, hij zal zich in dat gevaar begeven. Ik beken het, hij doet het voor ons ; smokkelen is een winstgevend bedrijf, de tijden zijn hard ! Maar dat gevaar, dat gevaar ! Ach, waartoe zich te verzetten tegen 't bestuur !

En Gerard in Engeland ! Napoleon, Napoleon, gij breekt ons, moeders, 't harte. Men zegt, dat gij bij de geboorte van uwen zoon uitgelaten waart van vreugde. Ik kan het

Napoleon.

niet gelooven, want zoo ge een liefhebbend vader waart, zoudt ge ons, Vlaamsche moeders, niet folteren.

Tranen rolden langs hare wangen.

Op dit oogenblik trad haar man binnen.

— Wat zie ik? riep hij opgeruimd. Is het overstrooming? Vrouw, droog die tranen, er is zooveel water in de zee. Kom, lach liever eens!

— Ach, Frans, ik kan niet begrijpen, hoe ge alles zoo luchtig opneemt. Ons hart is gevoelig, gevoeliger dan dat der mannen. Zijt ge dan in 't geheel niet beducht voor 't gevaar, dat u dreigt?

— Moed, vrouwlief, moed! antwoordde Dewinter op liefdevollen toon.

Hij scheen luchthartig, maar in werkelijkheid was hij zoo bedrukt als zijne vrouw.

— Moed! hernam hij. We moeten toch eten.

— Kunt ge geen ander werk vinden?

— Ge weet het zoo goed als ik. De arme kinderkens liggen nu op het zolderkamerke te slapen. Was hun avondmaal voldoende?

De vrouw zuchtte.

— Maar smokkelen is niet eerlijk, zei ze zacht.

— Als onze wettige regeering ons verbood, sommige waren in te voeren, als trouw onderdaan ware ik de eerste, om mij te onderwerpen. Maar wat heeft Napoleon hier te stellen?

De boerin, wel begripende, dat haar echtgenoot onmogelijk te bewegen zou zijn om thuis te blijven, zette zwijgend het eten gereed.

— 't Wordt waarlijk tijd, dat ik een baaltje koffie haal, want dit chicoreinat maakt een mensch misselijk. En ik zal ook voor een zakje suiker zorgen. Kom, vrouw, weg met al die naargeestige gedachten. Als het getij verloopt, verzet men de bakens. Vroeger was ik boer, nu word ik smokkelaar.

— Gaat ge dezen avond reeds uit?

— Ja, maar niet om te werken. Ik moet eens kennis maken met de nieuwe kameraden. Rond één uur ben ik al terug.

Tegen halftien verliet Dewinter zijne woning.

Den volgenden avond zaten eenige douaniers in « 't Visschers welvaren », eene herberg tusschen Knocke en de zee. Er was nog een klant en wel Antoon, de smokkelaar.

De ambtenaren knoopten een gesprek met hem aan.

— Bon temps, koed weder, zeiden ze.

— Ja, antwoordde Antoon, 't weer is goed genoeg, en al deed hij 't niet, gaarne had hij er bijgevoegd: « als ge

ons maar toeliet, met dit gunstig weder ons bedrijf uit te voeren.

— Is het waar, is er een oorlog op handen? vroeg de waard.

— Een oorlog? antwoordde een der Franschen, ja, een oorlog met la Russie. L'empereur wil la Russie pakken.

— De keizer zal wel zegevieren, antwoordde de herbergier, die in schijn een vriend der Franschen, maar in zijn hart hun grootste vijand was.

— C'est evident. Natuurlijk l'Empereur zal plat slaan den Czar, verzekerde een douanier.

Intusschen vroeg Antoon eene andere kroes bier en 't scheen, of hij onder den invloed van 't schuimend nat geraakte. Dat bemerkten de ambtenaren ook en, terecht meenende, dat een dronken man wel eens verklapt, wat hij in nuchteren toestand verzwijgen zou, besloten zij hiervan partij te trekken.

— Vriend, wilt gij eens met ons drinken? vroeg een van hen aan den smokkelaar.

Antoon aanvaardde het voorstel, ledigde zijne kroes en liet die opnieuw vullen.

— A votre santé! riepen de ambtenaren, terwijl ze met den sluiker klonken.

— Ja, ja, vervolgde er een, de Czar niet keoorzaam is. Hij commerce doet met l'Angleterre en dit niet zijn mak.

— Wij weten dat, sprak Antoon, die nogmaals de kroes vullen liet, op uitnoodiging der Franschen.

— A votre santé. Wij vrienden zijn. Vive l'Empereur!

— Vive l'Empereur! galmde Antoon, zoo luid hij kon, ofschoon zijn tong dubbel sloeg, zeer tot de verwondering van den waard, die maar niet begrijpen kon, hoe de smokkelaar zoo spoedig last van 't bier had. Dat was zijn gewoonte niet.

— Français, Flamands, allen vrienden zijn, gingen de douaniers voort. Fraternité.

— Ja, ja, fraternité, herhaalde Antoon. Vive l'Empereur. A bas les smokkelaars!

De tolbeambten spitsten de ooren. De man begon over smokkelaars te spreken ; dat kon te pas komen.

Zij wilden hem uithooren en 't scheen, dat Antoon zeer bedronken was, want hij brabbelde :

— Ja, sprak hij, morgenavond, om elf uur, tusschen Heyst en Knocke, aan de hut van Bart, contrabande uit Engeland.

— Vul nogmaals zijne kroes ! bevolen de Franschen, en ofschoon met tegenzin, moest de herbergier gehoorzamen, om geen kwaad vermoeden te wekken. De waard begreep niet, wat Antoon overkwam.

— Ja, ja, morgenavond, vervolgde deze, om elf ure aan de hut van Bart, contrabande, de smokkelaars zijn de douaniers te rap.

En weldra was Antoon geheel buiten zinnen. Zwaar viel zijn hoofd op de tafel en na eenige oogenblikken verkondigde een luid gesnork, dat de man in een vasten slaap was.

— Nous savons assez (wij weten genoeg), riep een der tolbeambten verheugd, terwijl hij opstond. We zullen een goeden slag slaan. En, waard, als gij uw leven liefhebt, zorgt, dat ge geen woord vertelt van alles wat gij gehoord hebt... aan niemand, ge verstaat me ?

— Wees gerust, heeren ! Ik kan zwijgen als een stomme, antwoordde de herbergier.

— 't Is u geraden ook ! Denk aan den kogel. En na 't verteer betaald te hebben, snelden de mannen de deur uit.

— Is die Antoon nu stapelgek geworden ? mompelde de waard. En wat is hij dronken ! Hij heeft zeker vele herbergen afgeloopen. Maar hoe krijg ik hem nu weg ? Och, ik zal maar eerst deze kroezen omspoelen. Misschien wordt hij wel spoedig wakker.

En 't duurde niet lang, of Antoon hief het hoofd op en barstte in een luiden schaterlach uit.

— Ha, die Franschen ! riep hij vroolijk tot den verbluften herbergier. Wat heb ik hun eene schoone poets gespeeld ! Nous savons assez ! Neen, zij weten niets, in 't geheel niets.

— Maar hoe heb ik het nu met u ? vroeg de waard.

— Komedie, alles komedie! Afgesproken spel! Morgen staan ze natuurlijk op post in de duinen, bij Barts hut, en wat zullen zij een langen neus trekken. Ze hebben een dronken visscher uitgehoord. Ha, dronken! Neen, zoo spoedig heeft Antoon 't natte zeil niet op. Vul nog eens de kroes; ik heb eene goede teug verdiend.

— 't Is een gevaarlijk spel, meende de waard. Wat zullen de douaniers zeggen, als ze bemerken dat ge hun bedrogen hebt?

— Wel, laat ze denken, dat de smokkelaars van gedachten veranderd zijn, of dat de Engelsche schipper niet verschenen is. Laten ze meenen, dat ik onzin gebrabbeld heb. Wie is verantwoordelijk voor dronkemansklap? En zij geloofden, dat ik zeer dronken was. Maar laten ze denken wat ze willen, als ze morgen maar bij Barts hut staan, terwijl wij... maar ja, ik mag mijn mond niet voorbij kletsen.

— Nu, ik meende eerst, dat ge alles aan 't verraden waart. Ik ben blij, dat het niet zoo is. Vader zaliger was ook visscher en, al moet een herbergier in dezen tijd wel eens « Vive l'Empereur » roepen, toch klopt 't harte mij op de rechte plaats, al zeg ik het zelf.

Weldra verliet Antoon de herberg en, om in alles den schijn van een dronkaard te bewaren, voor geval hij een douanier ontmoette, zwierde hij langs den weg, dat de trouwste Bachusvereerder 't hem niet verbeterd zou hebben.

In de duinen echter stond hij weer op vaste voeten en verhaastte hij zijne schreden.

— Hou! klonk het eensklaps op gedempten toon.

— En trouw, antwoordde Antoon.

— Antoon, zijt gij het?

— Ja, Frank, ik herken uwe stem ook.

— En hoe is 't afgeloopen?

— 't Kon niet beter. De douaniers staan morgen bij Barts hut en wij smokkelen in den omtrek van 't Hazegras.

Antoon en zijn makker gingen samen verder. De eerste

vertelde zijn wedervaren en de ander lachte er hartelijk om.

Zoo geraakten ze in de herberg van Mie Verplancke.

Daar vonden ze de overige gezellen, waaronder ook boer Dewinter.

Nogmaals werd in geuren en kleuren de list verhaald.

Antoons houding was dus een afgesproken spel.

Morgenavond zou eene groote hoeveelheid waren nabij 't Hazegras geland worden en de smokkelaars waren er van verzekerd, dat de douaniers ongeveer anderhalf uur zuidelijker hun slag meenden te slaan.

* * *

De overste der douaniers zat droefgeestig in zijn bureel.

— De keizer is zeer ontevreden, omdat er zoo fel gesmokkeld wordt, mompelde hij. Heeft hij zelf zijn eigen broeder Louis, koning van Holland, niet van den troon gestooten, omdat deze 't smokkelen oogluikend toeliet? En als zulk een hooggeplaatst persoon niet ontzien wordt, wat zal dan het lot van een nederig ambtenaar als ik wel zijn? Maar wat kan ik er aan doen? Douaniers loopen dag en nacht langs de kust, overal speuren ze rond. Nimmer zien ze iets en toch worden er Engelsche goederen binnengebracht. 't Is bijna onmogelijk, hier aan deze kust, met al die zandbanken, platen, gaten en geulen eene goede waakzaamheid uit te oefenen. Waar wij met onze sloepen aan den grond raken, glijden de visschers door. Die Antoon is een felle smokkelaar, iedereen weet het, elk spreekt er over. Maar als hij in zee steekt om te visschen, laat hij behoorlijk zijne papieren afteekenen. Keert hij terug, geen blaadje tabak, geen koffieboontje, geen korreltje suiker is er aan boord te vinden.

Waar mag hij zijn smokkelwaar bergen? Volgen wij hem, dan blijft hij op de eene of andere plaats uren rustig liggen, werpt zijne netten uit, ontsteekt eene pijp, kijkt naar de wolken in de verte, maar verricht niets strafbaars.

Zulke gedachten kwelden het brein van den overste, toen

hij gestoord werd door de komst der douaniers, welke hem hun wedervaren met Antoon kwamen melden.

De chef hoorde alles aandachtig aan en zei :

— 't Is goed. Ik zal mijne maatregelen nemen.

De overste was reeds lang bij den douanediens ingelijfd. Vroeger had hij tot het politiekorps behoord. Hij mocht met recht een geslepen ambtenaar genoemd worden, iemand, die doordacht en zich met geen kluitje in 't riet liet sturen, die op de hoogte was van allerlei listen en lagen.

— Smokkelen, zoo dicht nabij onzen post, dacht hij, hier tusschen Knocke en Heyst? Ja, ik weet, die Antoon is tot alles in staat, maar toch, waarom zou hij zulk een waagstuk uithalen, te meer daar hij weet, dat alle douaniers op hem letten? Waarom niet liever een meer afgelegen punt uitgekozen? Zou die geschiedenis van den dronkaard geen list zijn om ons te verschalken? Ja, hoe meer ik daarover denk, hoe meer ik er van overtuigd ben. Wij liggen op de loer tusschen Knocke en Heyst, en de smokkelaars landen ongehinderd op eene andere plaats. Mijne eenvoudige mannen hebben zoover niet gedacht. Fijn gesponnen, Antoon, maar ik ben er ook nog. Toen ik te Parijs politiedienst verrichte, heb ik nog slimmer vossen in de val gelokt.

Maar 't wordt tijd, mijne orders voor den nacht te geven.

De overste ging naar 't naaste vertrek, waar een tiental douaniers bijeen zaten, en duidde hen aan, waar ze dezen nacht de wacht moesten houden.

— Goed opgepast, jongens, zei hij, toen zijne mannen vertrokken.

— Goed opgepast, mompelde een dikzak, die gewoonlijk de logge genoemd werd, goed opgepast, gromde hij nogmaals, doch onhoorbaar voor zijn meester, gemakkelijk gezegd, als men zelf onder de warme dekens mag kruipen. Goed opgepast! Maar waarop? De duinen blijven liggen; zij zullen niet wegloupen. De golven gaan en keeren. De zeemeeuwen krijschen; die zullen geen contrabande aanvoeren. En smokkelaars? Geen spoor van hen te zien! Nu, ik zal wel een beschut plekje zoeken in een duinhol, en er

mij, zooals de wilde konijnen, neervlijen tot den morgen.

— Goed opgepast, aldus dacht ook François, een korte, levendige douanier. Zoo ik dien verwenschten Antoon eens snappen kon! 't Wordt waarlijk tijd, dat ik verhooging krijg. Maar waarachtig, indien 'k een oud wijf ware, 'k geloofde, dat er tooverij stak achter 't bedrijf van den plaaggeest, dat hij 't vermogen bezat, zich met zijne schuit onzichtbaar te maken.

Eenzaam, dit duinpad! Nu, de makkers zijn in de nabijheid en bovendien, 'k ben goed gewapend. Een flinke, Fransche douanier mag van geen klein gerucht vervaard zijn. Maar wat is die donkere vlek daar? Zou dat een mensch zijn? Neen, ik denk dat mijne oogen zich bedriegen. Nochtans, ik zie beweging. Zou ik er op afgaan? Kom, ik zal hem maar laten loopen, wie weet welk een reus hij is. Maar zoo 't Antoon eens ware! Verhooging, vooruitgang!

En al zijn moed verzamelende, snelde François, met 't wapen in de vuist, naar de gedaante.

— Qui vive! riep hij, terwijl hij zijn hart hevig hoorde bonsen.

— Goed volk.

— Ha, 't is Bart.

— Ja, ik kom van 't dorp en ga naar huis. Goeden avond.

François wandelde verder.

De douane-overste was niet onder de warme dekens gekropen, zooals de « logge » vermoedde. Hij overpeinsde, wat er gedaan moest worden. Dan verliet hij zijn bureel, om te gaan zien, of zijne mannen hunnen dienst naar behooren deden.

De « logge », gewikkeld in zijn langen mantel, sliep zoogerust, alsof er geen smokkelaars in de wereld waren. Ja, indien Antoon hem opgepakt en in zijne schuit gebracht had en dan met hem weggevaren ware, de douanier zou er niets van bespeurd hebben.

Vreemd zag hij dan ook op, toen iemand hem heftig

bij den arm schudde. Lodderig keek hij den rustverstoorder aan en stamelde :

— Is 't al tijd? Laat mij nog wat slapen!

Maar eensklaps sprong hij recht, volkomen wakker. Weg was alle lust tot sluimeren. Zijn overste stond voor hem.

— Geen wonder, dat de smokkelaars alles wagen, zei de chef op gestrengen toon. Ge maakt het hun zeer gemakkelijk. Voorwaar, de overheid zal wel tevreden zijn, als ik haar deze ontdekking meld.

Weg wandelde de overste.

— Op heeterdaad betrapt! mompelde de ongelukkige douanier. Dat is arrest en waarschijnlijk verplaatsing naar een nog meer afgelegen uithoek van het land.

Er viel dien nacht niets ongewoons voor. Toen den volgenden morgen de ambtenaren terugkwamen, luidde hun verslag eenstemmig :

— Alles was rustig, niets bespeurd.

— Welnu, sprak de overste gestreng, ik heb wel iets bespeurd. En hij vertelde zijne ontdekking van den slaper. Ge begrijpt, vervolgde hij, dat ik zoo iets niet kan dulden. De nalatige zal afwachten, wat er over hem beslist wordt. Tot dien tijd zal hier zijn dienst verzwaard worden.

Verder beveel ik u allen, dezen avond om acht uren in het wachthuis te wezen, ook zij, die op dat tijdstip vrij zijn.

Dit gebod baarde verwondering, want behalve 't ons bekende tweetal, wist niemand iets van 't voorgestelde plan der sluikers. (1)

Voor de Vlaamsche kust kruiste eene gewapende brik, die eveneens tot taak had den smokkelhandel te keer te gaan en tevens de Engelsche schepen op een eerbiedigen afstand te houden.

Eenige mannen werden gelast naar dat vaartuig te roeien met een bericht van hun overste. Hoewel dit dikwijls gebeurde, begrepen allen, dat dit met de genomen maatregelen van den avond in betrekking stond.

(1) Sluiker, smokkelaar, blauwer, hebben dezelfde beteekenis.

— Er is iets gewichtigs op til, mompelde François, terwijl hij zijne slaapstede opzoekt. Opgepast dus, er is gelegenheid, zich te onderscheiden en wie weet.... Ja, 't wordt tijd, dat ik verhooving bekomme.

— Ik wenschte, dat die smokkelaars hoog en droog op 'de maan zaten, gromde de logge, dan had ik er geen last van. Verzwaarde dienst en dan verplaatsing! Dat dutje zal mij duur te staan komen. Maar alloh, laat ik in den slaap alle zorgen vergeten! In dezen beroerden tijd leeft een mensch eigenlijk maar als hij sluimert.

De overste had een slim plan ontworpen. De post van Heyst was gewaarschuwd. Deze zou de kust bewaken tot Knocke. Hij zelf wilde met zijne mannen tot aan het Zwyn de wacht houden en de douaniers van Kadzand moesten op hun gedeelte een oog in 't zeil houden. (1)

— Wel, Antoon, mompelde de chef, we zullen eens zien, wie het dezen nacht wint. Nu nog een berichtje naar den commandant van het garnizoen te Sluis. Eene afdeeling soldaten kan ons goeden dienst bewijzen.

* * *

De bewuste avond was aangebroken. Bij den verlaten schapenstal in het Hazegras stonden een tiental mannen bijeen.

't Waren de smokkelaars met hun hoofdman.

— Luistert, sprak de laatste, ons plan is veranderd. We moeten onze voorzorgen nemen, want de Fransche brik zeilt heen en weer. De douaniers hebben in het aas gebeten. Ze zullen nu bij Barts hut staan. Maar ze willen tegelijkertijd den Engelschman vatten. Jones nadert met zijn schip niet. Wij moeten op hem af. Mijne schuit zal onmiddellijk hier zijn, Free en Roelof brengen ze. We varen dus zelf naar den schipper toe en laden zooveel we kunnen. Free

(1) Aldus werd de kust van Heyst tot den Scheldemond bewaakt.

sleept ook twee sloepen mee. Ziehier dus, wat we doen moeten. We vertrekken naar Jones' schip, dat nu verder van de kust ligt dan gewoonlijk, laden daar en keeren terug, zoo dicht mogelijk. Met de sloepen kunnen we dan de waren aan land brengen. Free zorgt, dat hij morgen met mijne schuit weer in 't Zwyn is ; hij heeft een verlofbrief om uit te varen.

Een tevreden gemompel bewees, dat de gezellen deze werkwijze goedkeurden.

't Duurde niet lang, of de verwachte schuit, een goede zeiler, was daar.

— Aan boord ! beval Antoon.

— Wij allen ? vroeg een der mannen.

— Boer Dewinter, Japik, Broos en Pierre blijven hier.

De smokkelaars waadden door 't water naar de schuit en spoedig stak deze in zee.

Meer dan een uur later keerde men terug. Nu aan 't lossen !

De kerels repten zich, Dewinter ook werkte ijverig mee.

— Grijpt hen ! klonk plotseling eene stem.

— Verraad, de douaniers ! riepen de mannen.

Dewinter was radeloos. Overall zag hij zich omringd. Maar Antoon greep hem bij den arm en fluisterde snel :

— Volg mij naar de schuit !

De twee sloepen lagen bij het strand. Antoon en de boer sprongen in de eerste en weldra waren ze aan boord der schuit, waar alleen Free gebleven was.

— We zijn overvallen ! zei Antoon. Ik denk, dat de Franschen ons zullen willen volgen in de andere sloep, maar we moeten hen niet vreezen.

De douaniers hadden twee smokkelaars gegrepen. Maar een ambtenaar lag zwaar gekwetst neer.

— Ik weet zeker, dat Antoon in de sloep gesprongen is ! riep François. Hij en nog iemand zijn in zee geloopt. Ha, hier ligt nog eene sloep. We moeten hen achterna, voegde hij er bij, aan zijne verhooging denkende.

Driftig sprongen de tolbeambten in het schuitje.

— Wij zijn 't wild nabij! juichte François, terwijl hij de riemen in 't water plonste.

Maar pas had hij deze woorden geuit, of de sloep zat op 't zand.

— Wat nu gedaan? klonk het spijtig.

Het viel den mannen echter niet moeilijk het ranke vaartuig weer vlot te krijgen, maar 't volgende oogenblik zaten ze op eene andere bank.

— Wacht! riep François, terwijl hij een riem opvatte, daar zullen we kort spel mee maken!

En de roeispaan in 't zand duwende, meende hij beweging in de sloep te brengen.... Hij stootte zoo hevig, dat het vaartuigje snel voortschoof, maar de behendige zeeman hals over kop in 't water rolde en aldus in plaats van « verhooging », « verlaging » bekwam.

Gelukkig was hij weer spoedig in de boot.

't Roeien ging ellendig. De ambtenaren staken nu eens hunne riemen zoo diep, alsof ze er paling mee wilden steken, dan weer sloegen zij ze zoo geweldig, dat het water hun om de ooren spatte.

Geruimen tijd dobberden de douaniers op die wijze, zonder iets te vorderen.

— We moeten wachten tot het licht wordt! riepen eenigen.

— Dan ontsnappen de smokkelaars, zei François, bij wien het koele bad den ijver niet gedoofd had.... Wilt ge weer platzak huiswaarts keeren?

— Maar wat kunnen wij er aan doen? schreeuwde de logge, die waarlijk ook op de boot was, ofschoon hij zich honderd uren van hier, mits op 't land, wenschte. Wij zullen op deze banken de vogels toch niet vatten. Ik heb geen zin om te verdrinken.

— Naar den wal! klonk het uit ieders mond.

Alleen François verzette zich, maar hij moest toegeven. Na vele moeilijkheden bereikten de douaniers het strand.

Hun overste wachtte hen.

— Hebt ge hem? riep hij driftig.

Niemand scheen geneigd het ontkennend antwoord te geven.

— Spreekt dan toch! Ha, ik begrijp het al! Twee gevangenen, als wij de gansche bende konden vatten.

François vertelde nu al het gebeurde. Toen de chef dit vernomen had, kon hij toch maar moeilijk zijne mannen berispen.

— We zullen op de brik hopen, zei hij, doch op een toon, welke duidelijk bewees, dat zijne hoop maar vaag was.

De « Zeemeeuw », zooals Antoons schuit heette, lag thans achter eene bank, welke zich evenwijdig met de kust uitstreckte. In het midden dier bank was eene geul, waardoor men bij vloed varen kon. Wel is waar, men moest daarvoor goed het water kennen, maar Antoon was hiermede volkomen vertrouwd.

Onder klein zeil voer de schuit naar de nauwe geul. Free hield het roer. Dewinter zat treurig op de bank. Hij dacht aan zijn gezin.

Antoon peilde en, kort, maar krachtig, gaf hij zijne bevelen : bakboord, stuurboord, loeven, enz.

Zooals wij reeds zeiden, Antoon kende 't vaarwater op zijn duimpje. Maar hoe het kwam, of hij in staat van koortsachtige gejaagdheid verkeerde en daardoor niet nauwkeurig peilde, of Free, eveneens door angst, niet goed luisterde en dus misstuurde, wie zal 't zeggen? — maar eensklaps schoot 't vaartuig over den grond, boem, boem, en de « Zeemeeuw » zat onbeweeglijk vast op de bank.

Boomen, duwen, stooten, 't hielp niets.

— We zitten gevangen! riep Antoon verschrikt. En aanstonds liet hij er op volgen :

— Misschien is 't mijne schuld, doch aan wien 't dan ook ligt, onze kans op ontvluchten is nu gering. We moeten zien in de sloep te ontkomen.

Maar helaas, 't scheen of alles tegenliep. Bij het driftig aan boord springen hadden noch Dewinter, noch Antoon

op de sloep gelet en deze dobberde nu ergens op de golven rond.

— Welke lichten zijn dat? riep Free.

— Verduiveld, we zijn er aan! Ginds ligt de brik! zei Antoon ontsteld.

Dewinter sidderde. We zijn eraan? En zijne arme vrouw, zijne ongelukkige kinderkens!

— Wachten, tot er meer water op de bank is, meer vermogen we niet, hernam Antoon.

Wachten! Wachten, als de nood zoo groot was, 't gevaar zoo dreigend. Ach, dat wachten duurde lang!

't Nachtelijk duister ging eindelijk over in schemer. De schuit zou zichtbaar worden.

— Nu is er genoeg water op de bank! riep Antoon. We zullen nog eens onze beste krachten inspannen.

't Werd tijd ook.

De drie mannen gingen aan 't werk. Maar wat zij ook deden, 't eerste half uur viel er geene beweging in het schip te bespeuren.

— Zouden wij dan waarlijk veroordeeld zijn, om hier te blijven tot de speurhonden ons vangen? riep Antoon wanhopig en op 't zelfde oogenblik stootte hij zoo krachtig met zijnen boom, dat de « Zeemeeuw » wat verschoof.

— 't Lukt! juichte Free.

De moed herleefde en met nog meer ijver werkte het drietal. En ja, eindelijk geraakte de schuit in de vaargeul, ze was vlot.

— Hoezee! jubelde Antoon. Nu zijn we weer sterk. Voorzichtig, dat we niet voor den tweeden keer op 't zand geraken. Eens over de bank, kunnen wij zeilen zoo snel we willen. Er waait een aardig briesje.

De visscher peilde weer en Free, met de hand aan 't roer, luisterde aandachtig naar de korte bevelen, om in de goede richting te sturen: bakboord, stuurboord, loeven.

Voorzichtig voer de Zeemeeuw voort. 't Werd lichter.

Bezorgd zag Antoon naar de brik, die thans duidelijk zichtbaar was. Met zijn scherpen blik mat hij den afstand.

Hij bemerkte beweging aan boord. Er viel niet aan te twijfelen : ginds had men de schuit in 't oog.

De Zeemeeuw was nu over de bank en in open vaarwater.

De wilde jacht zou beginnen, de wedstrijd, waarvan voor de smokkelaars de prijs het leven, 't verlies de dood was.

Antoon stelde zich aan 't roer.

— Fok hijschen ! beval hij.

— Nu 't groot zeil.

De wind was gunstig. De visschersschuit ging er over als de vogel, wiens naam zij droeg.

Maar de Franschen bleven niet achter. Ook daar waren de zeilen geheschen en de jacht begon.

Met welk eene vaart 't scheepje ook vorderde, het ging nog niet snel genoeg.

— Free, zet top- en sprietzeil op !

De man keek verwonderd Antoon aan. Zooveel zeil met dien stevigen wind, want het woei vrij hard !

Antoon ried die gedachten.

— Fluks top- en sprietzeil, herhaalde hij. 't Geeft niet, al gaan we onderste boven. Vallen we onze vijanden in handen, dan schieten ze ons neer. Dan maar liever aas voor de visschen. Zoo zullen we den dood van ons bedrijf sterven, en dat honderdmaal liever dan als een ellendeling terechtgesteld te worden.

De Zeemeeuw scheerde over de golven. Het witte schuim spatte in 't rond.

De zeeman was in Antoon ontwaakt. Weg met alle somberheid ! Hier gevoelde hij zich thuis, hier stroomde 't bloed hem krachtig door de aderen. En waarlijk, de zonderlinge man kon niet nalaten, met zijn hoed naar zijn vervolgers te zwaaien.

Wie zou 't winnen ?

— We zeilen de volle zee in ! riep Antoon, desnoods tot in Engeland toe. Zoover durft de Franschman ons niet volgen.

Doch de bevelhebber der brik scheen niet van plan zijne prooi los te laten. Hij seinde den smokkelaar bij te draaien.

— Zeker ! spotte Antoon, ik zal een morgengesprek met u komen voeren. Neen, neen, zoo zot zijn we niet !

Maar eensklaps klonk er een sissend geluid.

— Ze schieten ! riep Dewinter verschrikt.

— Ha, bulderde Free. De lafaards ! Met zeilen kunnen ze 't niet winnen. Nu willen ze ons als honden neerschieten.

— St ! siste het nogmaals. Kogels doorboorden de zeilen en vielen rond de schuit in het water.

— Ze mikken goed, moet ik zeggen, zei de smokkelaar, die in deze hachelijke oogenblikken zijne kalmte bewaarde.

Plotseling slaakte Antoon een doordringenden gil, die akelig de stilte verbrak. Op 't zelfde oogenblik stortte hij zwaar neer.

— Antoon ! kreet Free, terwijl hij naar de achterplecht sprong.

Daar lag de ongelukkige, getroffen in het achterhoofd door het moorddadig lood. Zijn blik was brekende.

— Anna... had... gelijk..., mompelde hij.

Dan was hij een lijk.

Ja, zijne vrouw had hem gesmeekt thuis te blijven, 't gevaarlijk bedrijf op te geven. In zijne hut was er een gelijksoortig tooneel geweest, als tusschen den boer en zijne echtgenoot.

Beide mannen knielden naast den doode. Ze waren als verdoofd, schenen onbewust van hunne vervolgers.

Uit dien toestand werden ze gewekt door stemmen. Een tiental Franschen waren in eene sloep genaderd.

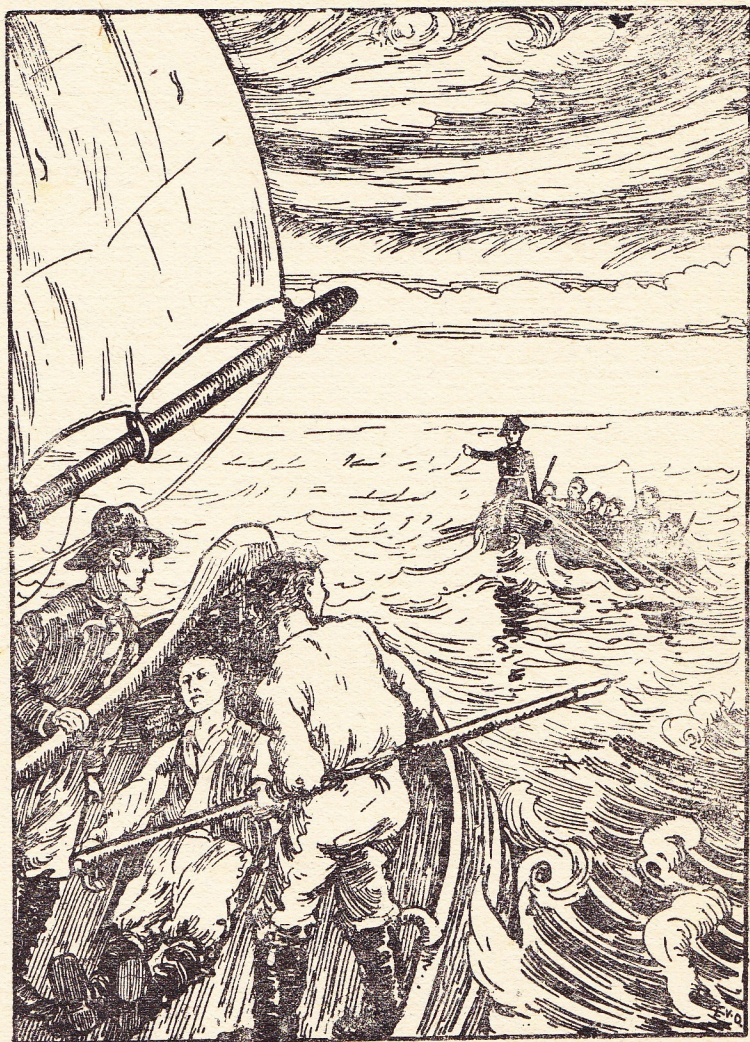
Onwillekeurig grepen Free en Dewinter eene handspak.

— Geen verzet ! bulderde een der Franschen.

— Laffe moordenaars ! gilte Free en dreigend verhief hij zijn vervaarlijk wapen. Maar op 't zelfde oogenblik kreeg hij een heftigen slag op den arm, zoodat de spaak neer viel ; tegelijkertijd werd hij in den nek gegrepen.

— Brigand, ge verergert uw misdrijf nog door tegenstand ! bulderde de Franschman.

Dewinter greep een der vijanden bij de borst en stootte hem in zee. Gelukkig werd de drenkeling gered.

Een tiental Franschen waren in eene sloep genaderd.

De twee smokkelaars moesten hun tegenstand opgeven.
De Franschen staarden naar den doode.

Niemand hunner ontstelde. Ze waren reeds zoo gewoon
aan de verschrikkingen van den oorlog.

Hardhandig werden de gevangenen in de sloep geduwd
en naar de brik geroeid. Het lijk bleef op de schuit. De
brik zette koers naar het Zwyn en nam de schuit op sleep-
touw.

Aan de douaniers op het strand had de nacht eindeloos geschenen. Nog altijd moesten ze de kust bewaken, om de smokkelaars te beletten te landen. Hunne twee gevangenen lagen geboeid op het duin en werden door eenige soldaten omringd.

Schets u de vreugde van den overste, toen hij bij het aanbreken van den dag « De Zeemeeuw » op de bank ontdekte!

— De vogel zit gevangen! juichte hij opgewonden.

Doch 't zelfde oogenblik was de schuit vlot geraakt.

— Zij zullen ons nog ontsnappen! tierde de chef. Maar neen, de brik heeft de schuit in 't oog. Hoerah, de jacht begint!

Tusschen hoop en vrees zwevende, hadden de douaniers den wedstrijd gadeslagen.

— De smokkelaars zijn gevat! jubelde de overste, toen hij 't einde van den kamp zag.

Wat er juist gebeurde, kon hij wel niet onderscheiden, maar duidelijk bemerkte hij, dat zijne vrienden zegevierden.

— Naar het Zwyn! gebood hij aan zijne mannen. De brik zal daar binnenloopen. De gevangenen moeten mee. Al de brigands zullen te Sluis opgesloten worden.

* * *

Op dit oogenblik zat vrouw Dewinter onrustig in hare hut. Haar man nog niet thuis! En reeds brak de dag aan. Neen, in dezen eersten nacht, dat haar echtgenoot smokkelwerk verrichtte, had zij hare legerstede niet opgezocht. Zij slapen, als hij zijn leven waagde! Slapen, als... maar neen, zij kon er niet aan denken! Haar man zou terugkeeren.

Doch de nacht verliep en de boer verscheen niet. Hoe klopte haar 't harte van angst!

Herhaaldelijk ging ze buiten zien. Ha, ginds kwam iemand aangehold, nog een, drie, vijf... maar — en de arme vrouw wankelde — 't waren Fransche douaniers!

Ze snelde hen tegemoet.

— Wat is er gebeurd? vroeg ze hevig ontsteld.

Doch de ambtenaren antwoordden niet en vervolgden haastig hun weg.

Daar naderde eene bende.

— Soldaten! gilde de vrouw, met de hand op 't bonzend hart.

Het troepje was bij haar.

— Wat is er gebeurd? kreet ze nogmaals.

En toen stortte ze neer: ze had twee gezellen van haar man herkend, twee geboeide smokkelaars.

Toen de ongelukkige weer bijkwam, waren de krijgslieden verdwenen.

Sidderend over al hare leden, strompelde ze naar de hut.

Haar man was niet in de handen der soldaten. Waar bevond hij zich? Ontvlucht? Of dood?

Onzekerheid! Angstig wachten!

Twee uren later trad een der ontvluchte smokkelaars de onaanzienlijke woning binnen.

— Waar is mijn echtgenoot? kreet de vrouw, hem ruw bij den arm grijpend.

— Kalm, kalm, ried de bezoeker.

— Ah, ik begrijp het al. Hij is dood, nietwaar? Dood...

— Neen, hij leeft!

— Spreekt ge de waarheid? Of wilt ge me....

—Hij leeft, maar....

—Zeg alles!...

— Hij is gevangen.

De smokkelaar moest de rampzalige steunen, anders ware deze gevallen. 't Kostte hem veel moeite, de boerin eenigszins te bedaren. Voorzichtigkens vertelde hij, wat er gebeurd was.

— Ach, waarom wilde hij ook niet naar mij luisteren! kloeg ze weenende.

Ook de kleinen begonnen te krijschen.

— Wees kloek, bazin Dewinter, zei de smokkelaar. Uw man moet gered worden en wel spoedig. Hij heeft tegenstand geboden en zal met den dood gestraft worden.

— Houd op! gilde de ongelukkige.

— Neen, ik moet u de volle waarheid zeggen, in zijn, in uw en in dezer kinderen belang. Wij, zijne kameraden, hebben een plan gevormd om hem te bevrijden.

— Bevrijden uit de klauwen der Franschen? Ze zijn machtig, de vreemdelingen.

— We willen den boer niet met geweld verlossen, dat ware zinneloos. We zullen list gebruiken.

— Zou 't kunnen gelukken? vroeg de boerin op hoopvollen toon.

— Misschien! Gij moet ons helpen.

— Ik, eene zwakke vrouw? Maar neen, ik wil sterk zijn. Zeg mij wat ik doen moet!

— Naar Sluis gaan, dezen namiddag. Mijne echtgenoot zal op uwe kinderen letten. Luister, ik zal u het plan ontvouwen.

De smokkelaar sprak lang met de vrouw van den gevangen boer.

* * *

't Schemerde reeds.

De commandant van 't Sluissche garnizoen zat in zijne werkkamer. Door de aanhoudingen van dezen morgen moest hij veel schrijven.

Een soldaat klopte.

— Binnen! riep de commandant.

— Eene vrouw verlangt u te spreken, zei de krijgsman.

— Ik heb geen tijd. Zeker een der smokkelaarswijven, antwoordde de overste wrevelig.

Maar de vrouw stond reeds aan de deur van zijn vertrek. Ze liet zich op de knieën vallen en stak smeekend de handen omhoog.

— Ach, goede heer, heb deernis met mij en met mijne arme kinderkens! bad ze snikkend

— Wie zijt gij? vroeg de commandant vriendelijker.

Hij was in den grond van zijn hart een zacht mensch, zeer vatbaar voor indrukken.

— De echtgenoot van den gevangene.

— Er zijn vier gevangenen, hernam de overste, de ongelukkige boerin oprichtende en haar naar een zetel leidende.

— Mijn man heet Dewinter. Och, mijnheer, ontferm u onzer ! Hij is niet slecht, hij zal nooit meer smokkelen.

— Vrouwtje, ik heb medelijden met u, maar ik kan u niet helpen. Uw man heeft ergen tegenstand geboden. Bovendien is het de tweede maal, dat hij betrappt wordt. Ook is de zaak van uw zoon verre van pluis. De jongeling is deserteur en de ouders zijn verantwoordelijk. Ik mag u niets verbloemen ; uw man moet sterven.

— Sterven, sterven ! gilde de rampzalige. Ach, mijnheer, wie zal dan de steun zijn van mijne arme kinderkens en van mij ? Wees toch niet zoo wreed ! Hij heeft uit medelijden met ons gehandeld, om zijn gezin voor de ellende te bewaren.

— De wetten des keizers moeten geëerbiedigd worden. Ik kan slechts mijn plicht volbrengen. Ten andere, 't is niet aan mij, om het vonnis te vellen, dit te verscherpen of te verzachten.

— Sta mij dan tenminste de gunst toe, mijn echtgenoot te bezoeken.

— Dat ook is strijdig met het reglement, hernam de commandant.

— Op mijn knieën smee ik het u ! riep de boerin, weer op den vloer zakkende. Ach heer, geef mij verlof hem een woord van troost te brengen. Een oogenblik maar, heb deernis met ons ! Ge zult toch zoo wreed niet zijn, hem nu reeds van mij te scheiden !

De overste aarzelde. Hij was ontroerd.

De ongelukkige verdubbelde hare smeekbeden.

— Henri, gebood hij eindelijk tot een soldaat, breng haar naar de gevangenis. Ik zal eene toelating schrijven voor deze vrouw, om den gevangene Dewinter hoogstens vijf minuten te bezoeken.

De commandant schreef eenige regelen en gaf het briefje aan zijn ondergeschikte.

Weinigen tijd later stond de boerin voor het sombere gebouw, waar de gevangenen hun lot moesten verbeiden.

De cipier las het papier, rammelde met zijn sleutelbos en geleidde de vrouw naar eene cel, aan 't einde van de gang.

Nog een oogenblik en de beide echtgenooten lagen in elkanders armen.

— Mijn arme man!

— Vrouwlief, welk een wederzien! Had ik maar....

—De oogenblikken zijn kostbaar, fluisterde de boerin. Ik kom u verlossen. Rap, doe uwe bovenkleeren af en verwissel ze met de mijne.

— En gij?

— Geen tegenspraak! Alles zal wel afloopen. Maar ik smeed u, talm niet langer. Denk aan onze kinderen, aan Gerard. Men zal u dooden als gij hier blijft.

De man gehoorzaamde; hij was wonderlijk te moede. Wat beteekende dit alles?

— Straks verlaat ge de gevangenis, vertelde de boerin. Men zal u voor mij aanzien. Sla uwe handen voor uw gezicht en doe alsof ge weent. Ga strompelend. Tusschen de Oost- en de Zuidpoort is er eene doorwaadbare plaats in de stadsgracht. Aan de andere zijde wacht Frank Visser u.

— Maar gij?

— De Franschen mishandelen geene vrouwen. Morgen ben ik ook vrij. Laten we onze rol goed spelen!

En nu begon de moedige vrouw weer luid te jammeren en te weeklagen, zoodat het in de gang weerklonk.

— Ach, beste man, ge zult sterven en wee onze arme kinderkens. Waarom waart ge zoo roekeloos!

De cipier, die in de gang op en neer liep, mompelde:

— 't Zijn harde tijden. Voor het smokkelen van wat koffie en suiker, moet die boer nu opgeknoopt of neergeschoten worden. Men vertelt ook, dat hij zijn zoon naar Engeland geholpen heeft. Had hij zoo'n ongelijk? Maar dat mag men niet luid zeggen. Vijf minuten staat er op het

papiertje van den commandant. Vijf minuten, 't is weinig, als men elkander voor 't laatst ziet. Maar 't zijn er nu al zeven en ik ook moet oppassen en gehoorzamen.

De gevangenvaarder klopte op de deur.

— 't Is tijd! riep hij.

— Ach, 't afscheid! kreet vrouw Dewinter. Hoe wreed, hoe verschrikkelijk! Maar ik zal voor den commandant op den vloer kruipen, ik zal hem blijven smeecken, tot hij u vrij laat!

De cipier opende de deur.

— Vrouwetje, zei hij, 't spijt mij, maar ik moet u naar buiten leiden.

't Was donker in de cel. De gevangenvaarder zag schier niets, maar hoorde gesnik en gekerm.

Hij nam de vrouw zachtkens bij den arm en leidde haar mee. De man kroop in de hoek zijner cel. Zoo toch meende de cipier.

De vermeende vrouw sloeg de handen voor 't gelaat en strompelde naar de poort.

— Moed, vrouwetje, moed, misschien loopt alles nog goed af, troostte de cipier, den gevangene voorzichtig op straat duwende.

— Gelukt, gelukt! juichte inwendig de boer. En voort spoedde hij zich door de Kapellestraat naar de wallen.

In hevige spanning lag zijne vrouw op het stroo der cel. Hoe vreesde ze, dat de deur weer geopend en haar echtgenoot binnengeleid zou worden. Maar neen, alles bleef stil. Een half uur verliep. Traag kroop de tijd voort. Dan sloeg het zeven uur. Om tien uur kwam de wacht. Ontdekte men haar niet, dan mocht ze gerust zijn tot morgenochtend vier uur, als de wacht afgelost werd. Inmiddels kon haar echtgenoot al ver van de kust wezen, want zijne gezellen zouden zorgen, dat eene schuit gereed lag. En toch, allerlei gevaren omringden hem. Ontdekking op de wallen, op de baan, op het strand.

Zoo gekweld door allerlei gedachten, geslingerd tuschen hoop en vrees, lag ze op het strooleger. Tien uur! De

....sloeg de handen voor 't gelaat en strompelde naar de poort.

wacht! De deur werd geopend. De boerin deed of ze vast sliep.

— Die neemt zijn lot nog al gemakkelijk op. 't Is, of hij morgen eene speelreis gaat doen, in plaats van een tochtje naar Eekloo (1), waar de beul hem de les zal spelen, spotte een soldaat.

(1) Sluis stond onder 't gerecht van Eekloo. Naar deze stad werden de gevangenen gevoerd. Te Sluis was eene voorloopige gevangenis in het stadhuis. Ook een militair kerker. Sluis was verder de verblijfplaats eener afdeeling gendarmerie en soldaten.

De vrouw sidderde. Ze was geen oogenblik te vroeg gekomen. Maar gelukkig, de ontvluchting bleef onopgemerkt, de deur werd weer gesloten, alles ging goed (1).

De ontsnapte dwaalde tusschen de Oost- en de Zuidpoort. Waar bevond zich de ondiepe plaats in de stadsgracht?

Eensklaps klonk de kreet van de zeemeeuw.

Dewinter float zacht.

Eene gedaante vertoonde zich aan den overkant.

— Hou! riep de boer, terwijl zijn hart bonsde.

— Trouw, antwoordde men. Hier is de gracht doorwaadbaar.

't Volgend oogenblik stond Dewinter bij Frank Visser.

— Gelukt! juichte deze. Door de poort had men u kunnen herkennen. Men let scherp op allen, die bij avond uitgaan. Kom vlug mee, Roms schuit ligt gereed.

— Waarheen zal ik vluchten?

— Naar Engeland. De wind dient. Jones moet nog in de nabijheid zijn. Zijn schip was nog half geladen.

Beide mannen snelden voort.

— Mijne vrouw, zei Dewinter zachtkens.

— Uwe vrouw is veilig. De Franschen zullen ze niet houden, maar haar bewonderen om haren moed.

— En mijne kinderkens?

— Mijne Trijn is bij hen. Ze zal als eene moeder voor haar zorgen. Trouwens morgen is uwe echtgenoot al terug. Maar zeg mij, waar zitten onze andere vrienden? We zouden dezen nacht wel eene poging willen wagen, om hen te verlossen.

— Ze zijn in de cellen langs de gang, rechts. Maar er staat eene sterke wacht.

(1) Dikwijls ontvluchtten gevangenen den Sluisschen kerker, die in slechten staat verkeerde. Alle gebouwen der stad waren beschadigd door een vreeselijk bombardement (van 1795. De cipier Gerard Bos werd na eene ontsnapping van vier gevangenen, naar Eekloo gebracht. Hij stierf in de gevangenis. (Brievenboek der stad Sluis).

— We zullen doen, wat we kunnen. We hebben er toch een uitgehaald.

Zondere verdere ongevallen bereikten de smokkelaars de kust, waar Roms schuit gereed lag. Een kwartier later stak men in zee. Alleen Frank bleef achter.

* * *

De nacht kroop traag voorbij. Eindelijk klonken vier slagen van den stadhuistoren.

De wacht van 't gevang werd afgelost.

— Gevangene Dewinter, sta op, gebod de krijgsman, die de wacht aanvoerde.

Diep ontroerd rees de boerin overeind. De twee soldaten namen haar tusschen zich.

— Volg ons ! klonk het bevel.

Voor de poort stond een wagen gereed.

De cipier lichtte bij met eene toorts.

— Dat is de gevangene niet ! riep hij eensklaps. Waarachtig, dat is eene vrouw. Ben ik nu betooverd ?

De verbazing was algemeen.

— Wat beteekent dat ? Hoe komt gij hier ? tierde de overste der wacht.

— Breng mij naar den commandant, hem alleen zal ik uitlegging geven, antwoordde de vrouw kalm.

— Ik ben er aan ! kloeg de cipier. En toch, wat kan ik er aan doen ? Ha ! nu begin ik alles te begrijpen ! De feeks heeft gisteren met haren man van kleeding verwisseld !

De commandant werd onmiddellijk gewekt.

Wrevelig kwam hij uit zijn huis gestormd.

— Een gevangene is ontsnapt ! riep de overste der wacht.

— Wat zegt ge, kerel ! Ontsnapt ? Waar is de cipier ? riep de commandant driftig.

— Hier, commandant.

— Waar is de gevangene ?

— Weg, en deze vrouw zat in zijne plaats ! antwoordde de gevangenbewaarder.

De commandant beschouwde het gelaat der boerin. Hij herkende haar.

— Ha! riep hij woedend. Daarom smeektet gij om een laatste onderhoud met uw man! Maar dat zal u duur te staan komen. Overste der wacht, haal den meier! (1)

De commandant voelde zich verre van gerust. Hij had 't reglement overtreden, door aan de vrouw toe te laten haren echtgenoot te bezoeken. Hij was dus de schuldige.

Weldra was de meier van Sluis daar. Deze haatte in den grond van zijn hart de Franschen en hij verblijdde zich over de ontsnapping van Dewinter.

Eenige oogenblikken stond hij wat terzijde met den commandant.

— Een verwenscht geval! zei de laatste.

— Ja, maar die vrouw moet vrij! antwoordde de meier koel. Natuurlijk. De wet verbiedt eene vrouw niet, haren echtgenoot te verlossen. 't Reglement verbiedt daarentegen den commandant, om aan iemand toelating te geven een gevangene te bezoeken, besloot de burgemeester scherp (2).

— Dus ge wilt zeggen, dat ik de schuldige ben?

— Volkomen!

— En als ik dat wijf gevangen houd?

— Ben ik verplicht het hooger bestuur van deze onregelmatigheid in kennis te stellen.

De commandant mompelde eene verwensching. Maar hij moest toegeven.

Vrouw Dewinter werd in vrijheid gesteld. Hoe juichte zij, toen ze thuis gekomen, hare kinderen in gezondheid terugvond en vernam, dat haar echtgenoot veilig op Jones' schip was.

(1) De meier moest in kennis gesteld worden van iedere aanhouding. Esmerins en Hennequin, burgemeester van Sluis in den Franschen tijd, kloegen er over aan den Prefect. Eenige jaren geleden was nog een heer L. Hennequin burgemeester van Sluis.

(2) Het brievenboek uit den Franschen tijd, dat wij in 't Archief van Sluis raadpleegden, getuigt dat de maire dier stad een zeer menschlievend man was, die herhaaldelijk de hulp der regeering voor ongelukkige lotelingen, voor schippers, voor weduwen en weezen vroeg.

Met tranen in de oogen bedankte zij den trouwen Frank.

— Och, zei deze, wij hadden uw man overgehaald met ons mede te doen, en dus was het onze plicht hem nu ook te bevrijden. Daarom dachten wij die list uit en gij hebt u goed uit den slag getrokken. Gaarne wilden we ook de anderen redden, maar bij nadere overpeinzing scheen ons dit te roekeloos. Immers de ontvluchting van uw echtgenoot kon ontdekt zijn en dan waren wij zeker in de handen van 't gerecht geloopt. De arme jongens zullen sterven. He-las, dat brengt 't bedrijf van smokkelaar mee.

Vrouw Dewinter was eerst van plan, ook naar Engeland over te steken. Maar weldra kwamen de slechte tijdingen uit Rusland, of de goede, zooals de overwonnen rijken ze beschouwden. Napoleon had het brandend Moskou moeten verlaten ; een groot deel van zijn leger was vernietigd of omgekomen op de sneeuwvelden.

Hopende, dat de regeering der Franschen spoedig gedaan zou zijn, besloot de boerin in hare hut te blijven. Rijke verwanten ondersteunden haar, en haar man, die evenals Gerard in Engeland werk gevonden had, zond ook geld. En al duurde de Fransche overheersching nog langer dan het volk hoopte, eindelijk viel Napoleon.

Wat een blijdschap, toen de landbouwer en Gerard weer in 't vaderland terugkeerden en het gezin de oude hoeve, die nog geen koper gevonden had, betrok.

Vergeeten was alle ellende ! Maar dat er nog dikwijls over de smokkelaars en 't gevang te Sluis gesproken werd, is zeer begrijpelijk.

't Was weer vrede in 't land.
